

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

"Фінанси домогосподарств"

обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Грешко Р.І., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
Профайл викладача:	http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytu/greshko-roman-igorovych
Контактний тел.:	+380505196682
E-mail:	r.greshko@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4184
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Фінанси домогосподарств» належить до обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Призначення навчальної дисципліни полягає в оволодінні теоретичними та практичними навичками управління фінансами домогосподарств. Після завершення засвоєння змісту дисципліни здобувачі отримають базові фундаментальні знання та набудуть відповідних фахових і спеціальних компетентностей для розв'язання складних спеціалізованих завдань і практичних проблем у ході професійної діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни - сформувати, розширити та поглибити систему теоретичних і практичних знань здобувачів з питань організації ведення фінансів домашнього господарств, вивчення правил ведення обліку доходів і витрат домогосподарства, ефективного планування бюджету домогосподарства, навчити правильно застосовувати теоретичні знання, отримані при вивченні дисципліни на практиці.

3. Пререквізити. Навчальні дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Фінанси домогосподарств», - це «Економічна теорія», «Вступ у спеціальність», «Гроші і кредит», «Фінанси». Вивчення дисципліни «Фінанси домогосподарств» - це основа для засвоєння інших обов'язкових дисциплін, зокрема, «Страхування», «Соціальне страхування», «Фінансування малого бізнесу та стартапів», «Інвестування», «Фінансовий ринок», а також для виконання курсової роботи.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Фінанси домогосподарств» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні компетентності та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК12. Здатність до формування та вдосконалення сприятливого середовища для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.

СК13. Здатність забезпечити доступ усіх економічних суб'єктів до якісних фінансових послуг з використанням сучасних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
- ПР24. Формувати та вдосконалювати механізм фінансового забезпечення для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.
- ПР25. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для забезпечення інклюзивності фінансових послуг через широке застосування технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	4	4	120	2	30	30	-	-	60	-	екзамен
Заочна	2	4	4	120	2	8	8	-	-	104	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Фінанси домогосподарств: суть і особливості												
Тема 1. Теоретичні основи фінансів домогосподарств Мета: сформувати у здобувачів розуміння про сутність домогосподарств. Охарактеризувати особливості фінансів домогосподарств у структурі фінансових відносин.	12	3	3			6	12	-	-			12

Розглянути структуру, порядок формування та використання фінансів домогосподарств												
Тема 2. Доходи домашніх господарств та їх структура Мета: сформувати у здобувачів розуміння сутності доходів домогосподарств. Розглянути класифікацію та визначити основні джерела доходів домогосподарств. Охарактеризувати доходи домогосподарств і напрями їх використання в регіонах України	12	3	3			6	12	2	2			8
Тема 3. Сутність і класифікація витрат домогосподарств Мета: сформувати у здобувачів розуміння сутності витрат домогосподарств. Розглянути класифікацію та визначити основні напрями витрат домогосподарств. Вивчити види фінансового планування витрат домогосподарств. Формувати уміння планування витрати домогосподарств.	12	3	3			6	12	2	2			8
Тема 4. Основні мотиви та фактори впливу на рівень заощаджень домогосподарств Мета: сформувати у здобувачів розуміння сутності заощаджень домогосподарств. Визначити чинники, що впливають на ощадливу поведінку домогосподарств. Розглянути класифікацію заощаджень домогосподарств. Вивчити зарубіжний досвід формування та використання заощаджень домогосподарств.	12	3	3			6	12	-	-			12
Тема 5. Бюджет домогосподарств: суть і особливості планування Мета: сформувати у здобувачів розуміння	12	3	3			6	12	2	2			8

сутності бюджету домогосподарств і його функцій. Розглянути основні принципи та методи формування бюджету домогосподарств. Навчитись оптимально розподіляти та ефективно використовувати фонди коштів домогосподарств.												
Разом за змістовим модулем 1	60	15	15	-	-	30	60	6	6	-	-	48
Змістовий модуль 2. Вплив фінансів домогосподарств на економічний розвиток країни												
Тема 6. Фінансова безпека домогосподарств Мета: сформувати у здобувачів розуміння сутності фінансової безпеки домогосподарств. Розглянути чинники впливу та види загроз фінансовій безпеці домогосподарств. Вивчити систему показників для аналізу домогосподарствами стану фінансової безпеки. Навчитись визначати рівень загроз фінансовій безпеці домогосподарств.	15	3	3			9	12					12
Тема 7. Фінанси домогосподарств провідних країн світу Мета: сформувати у здобувачів розуміння сутності та особливостей фінансів домогосподарств провідних країн світу. Розглянути особливості формування доходів і напрями витрат домогосподарств зарубіжних країн світу.	15	4	4			7	16					16
Тема 8. Особливість роботи банківських і небанківських установ із домогосподарствами Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей банківського і небанківського кредитування фізичних осіб. Розглянути механізм кредитування фізичних осіб на споживчі цілі. Навчитись визначати кредитоспроможність	15	4	4			7	16					16

позичальника – фізичної особи.												
Тема 9. Розвиток малого підприємництва та його вплив на фінанси домогосподарств Мета: сформувати у здобувачів розуміння сутності та особливостей підприємницької діяльності домогосподарств як важливих суб'єктів економічних відносин. Розглянути класифікацію факторів впливу на підприємницьку діяльність домогосподарств. Визначити роль домогосподарств у розвитку національної економіки	15	4	4			7	16	2	2			12
Разом за змістовим модулем 2	60	15	15			30	60	2	2			56
Усього годин	120	30	30	-	-	60	120	8	8	-	-	104

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Фінанси домогосподарств» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання по кожному змістовому модулю. Зміст завдання полягає в необхідності підготувати презентацію-відповідь на обране питання з наведеного нижче переліку. За кожну презентацію, в якій викладено обґрунтовану думку, здобувач може отримати 5 балів. Кількість балів, в яку оцінено виконання дослідницького завдання, може бути зменшена за наступні недоліки: неповна відповідь, порушення логіки викладу матеріалу, недостатня аргументація, обмежене використання довідкових джерел, недбале оформлення. В цілому результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Теоретичні основи фінансів домогосподарств 1. Місце домашніх господарств у системі фінансових відносин і їх функції 2. Фінанси домашніх господарств у структурі фінансових відносин 3. Порядок формування, структура і використання фінансів домогосподарств.	6	12
2	Тема: Доходи домашніх господарств та їх структура 1. Сутність доходів домогосподарств та якість життя населення 2. Класифікація доходів домогосподарств 3. Характеристика доходів домогосподарств і напрями їх використання в регіонах України	6	8
3	Тема: Сутність і класифікація витрат домогосподарств 1. Економічна сутність і класифікація витрат домогосподарств. 2. Планування витрат домогосподарств. Види фінансового планування.	6	8

	3. Витрати домогосподарств зарубіжних країн та їх особливості.		
4	Тема: Основні мотиви та фактори впливу на рівень заощаджень домогосподарств 1. Сутність заощаджень домогосподарств і чинники, що на них впливають 2. Класифікація заощаджень домогосподарств 3. Основні мотиви заощаджень домогосподарств в Україні 4. Світовий досвід формування та використання заощаджень та їх мотивація	6	12
5	Тема: Бюджет домогосподарств: суть і особливості планування 1. Бюджет домогосподарства та його функції. 2. Особливості та необхідність планування бюджету домогосподарства 3. Механізм аналізу та формування бюджету домогосподарств з використанням балансового методу 4. Роль бюджету домогосподарств	6	8
6	Тема: Фінансова безпека домогосподарств 1. Суть фінансової безпеки домогосподарств 2. Класифікація чинників впливу та загроз фінансовій безпеці домогосподарств 3. Оцінка рівня фінансової безпеки домогосподарств	9	12
7	Тема: Фінанси домогосподарств провідних країн світу 1. Особливості та структура доходів і витрат домогосподарств у різних країнах світу. 2. Механізм формування та особливості формування бюджету домогосподарств у розвинутих країнах світу.	7	16
8	Тема: Особливість роботи банківських і небанківських установ із домогосподарствами 1. Особливості банківського кредитування фізичних осіб. 2. Споживчі кредити. Кредитування фізичних осіб на споживчі цілі та нагальні потреби. Кредити фізичним особам довгострокового характеру. 3. Депозит і умови його відкриття. Депозитний механізм 4. Система дистанційного банківського обслуговування клієнтів. Інтернет-банкінг. Послуги комерційних банків у сфері мобільного зв'язку.	7	16
9	Тема: Розвиток малого підприємництва та його вплив на фінанси домогосподарств 1. Сутність малого підприємництва та його особливості 2. Виробнича активність домогосподарств як джерело самозайнятості, що сприяє відтворенню робочої сили. 3. Проблеми підвищення життєвого рівня населення і збільшення споживчої активності домогосподарств. 4. Напрями підвищення рівня зайнятості та реальних доходів домогосподарств	7	12

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- глосарій;
- розрахункові роботи;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- виступи на наукових заходах;
- підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему наведена в таблицях.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне опитування та самостійна робота											Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	ІНДЗ-1	T6	T7	T8	T9	ІНДЗ-2	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5		

Максимальна кількість балів складає: за перший і другий модулі – по 30 балів (разом – 60 балів).

З навчальної дисципліни «Фінанси домогосподарств» проводиться семестровий екзамен в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни, і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Екзаменаційний білет містить 3 завдання: теоретичні питання з дисципліни, тестові завдання, глосарій.

У 40 балів, що можливо отримати на екзамені, входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів, сумарно 20 балів), 5 тестів - по 2 бали (сумарно 10) та визначення 5 термінів - по 2 бали (сумарно 10 балів).

По 20 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань у першому завданні. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню.

Після підготовки здобувачем тез відповіді та розв'язання тестів відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

7. Рекомендована література - основна

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 21 черв. 2001 р. № 2542-III.
2. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін. Фінанси: навч. посіб. : експрес курс / За заг. ред. І. С. Волохової Харків : Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
3. Грушко В. І. Національні фінанси: підручник / В. І. Грушко, О. С. Наконечна, О. Г. Чумаченко Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
4. Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку. Київ : Знання, 2010. 431 с.
5. Податковий кодекс України : Закон України 2 груд. 2010 року № 2755-VI.
6. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 берез. 2021 р. № 179.
7. Про страхування : Закон України від 18 лист. 2021 р. № 1909-IX
8. Фінанси : навчальний посібник / І. В. Журавльова, О. П. Полтініна та ін.; за заг. ред. І. В. Журавльової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
9. Фінанси: навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.
10. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.
11. Фінанси : підручник / за ред. І.О. Лютого. Київ : Ліра-К, 2017. 720 с.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Антимонопольний комітет України – <http://www.amc.gov.ua>
2. Державна аудиторська служба України - www.dkrs.gov.ua
3. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
4. Державна служба фінансового моніторингу України - www.sdfm.gov.ua
5. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
7. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
8. Міністерство закордонних справ України – <http://www.mfa.gov.ua>
9. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
10. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua
11. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
12. Пенсійний фонд України – <http://www.pfu.gov.ua/>
13. Рахункова палата України – <http://www.ac-rada.gov.ua/>
14. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Азіатський банк розвитку — <http://www.adb.org/>
2. Банк міжнародних розрахунків — <http://www.bis.org/>
3. Всесвітня торговельна організація (WTO) — <http://www.wto.org/>
4. Всесвітня туристична організація (WTO) — <http://www.world-tourism.org/>
5. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
6. Європейський банк реконструкції і розвитку — <http://www.ebrd.com/>
7. Європейський інвестиційний банк — <http://www.eib.org/>
8. Європейський центральний банк — <http://www.ecb.int/>
9. Зовнішньоторговельна організація Японії (JETRO) — <http://www.jetro.go.jp/>
10. Міжамериканський банк розвитку — <http://www.iadb.org/>
11. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав — <http://www.cisstat.com/>
12. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) — <http://isi.cbs.nl/>
13. Міжнародна організація праці (ILO) — <http://www.ilo.org/>
14. Міжнародна фінансова корпорація — <http://www.ifc.org/>
15. Міжнародний валютний фонд — <http://www.imf.org/>
16. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
17. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
18. Світовий банк — <http://www.worldbank.org/>
19. Статистичний офіс Європейської співдружності — <http://europa.eu.int/>
20. Центральний Європейський банк — <http://www.ecb.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua
4. Інститут світової економіки і міжнародних відносин – www.iweir.org.ua
5. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
6. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
7. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
3. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua